

Metodika uchování genetického zdroje zvířat

česká červinka

Autor: Ing. Pavel Král

I. PLEMENO, jeho chov a šlechtění

(1) Původ a vývoj plemene

Původní plemeno chované na území Čech a Moravy byl brachycerní skot, označovaný názvy české červinky, slezské červinky, líštňanské červinky apod. Podle Valenty (1930) bylo původní zbarvení červinek červené s nádechem do žluta, byly středního rámce se světlými rohy s tmavými špičkami, živého temperamentu, s dobrou plodností, a produkovaly kvalitní žlutě zbarvené mléko. Jejich „vadou“ byla poměrně pozdní dospělost. Mezi jednotlivými typy červinek byly určité rozdíly – např. slezské červinky měly vyšší dojivost a tmavší červené zbarvení.

Kohoutková výška se podle měření v 30. letech 20. století pohybovala od 118–140 cm, hmotnost uvádí Werner (1930) u české červinky 522 kg, u chebské červinky 471 kg a u „horské straky“ 447 kg.

Regenerace českých červinek

Již před první světovou válkou byly vyvíjeny snahy (zemědělská rada, někteří statkáři) o zachování zbytků původních červinek. Po válce soustředil prof. Dr. F. Bílek (1921) skupinu českých červinek na školní statek v Uhříněvsi, které se postupně přemístilo na Písecko a do Podkrkonoší. Po roce 1945 se snaha o zachování českých červinek setkala s nepochopením, přesto ale ještě v sedmdesátých letech existovala tři stáda s počtem 350 krav. Po roce 1980 zůstal jediným chovatelem Státní statek Hajnice (okr. Trutnov), který koncentroval chovná zvířata ze Státního statku Benešov a Netvořice, od nějž v roce 1987 vykoupil Školní statek VŠZ Praha (Lány) posledních 16 krav – polosester po býkovi BRY-001 (Brylant 1), který byl potomkem české červinky 04537-706 narozené r. 1958 a plemeníka polské červinky Brylant 1746. Jejich průměrný věk byl 9,8 roků, užitkovost 3386 kg mléka za laktaci, s obsahem tuku 4,2 %. Tyto krávy se staly zakladatelkami regenerované populace.

Regenerace byla založena na použití inseminačních dávek jediného býka BRY-003, narozeného na školním statku v Melči v roce 1989, potomka BRY-001 a české červinky 17031-530 ze statku Hajnice. Program regenerace pokračoval od počátku 90. let na ZF JU České Budějovice, která založila chov na převodném křížení českých strak s býkem BRY-003 a následném výběru typově vhodných jedinců. V další fázi byly využity inseminační dávky býků fylogeneticky příbuzných červinek německé a polské provenience.

V roce 2007 byl zahájen projekt „Regenerace plemene česká červinka pomocí embryotransferu“ s cílem zastavit růst koeficientu příbuzenské plemenitby. Na základě rozhodnutí Rady Národního programu genetických zdrojů zvířat bylo na účelových hospodářstvích VÚŽV Uhříněves a Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích použito 56 embryí odebraných od zakladatelek a uložených v genobance od roku 1997, z embryotransferu se narodilo 6 jaloviček a 10 býčků. Narozené jalovice se jakožto nositelky významného podílu původních L genů staly základem konzervačního nuklea udržovaného ve VÚŽV Uhříněves, který slouží jako zdroj pro produkci nových embryí k doplňování do genobanky a produkci nových plemenných býků.

(2) Charakteristika plemene a jeho chovný cíl

U současné populace se jedná o skot se středně silnou kostrou, klínovitou hlavou, kratšími světlými rohy zakončenými někdy tmavými špičkami. Srst je červené barvy, někdy s nádechem do žluta. Je pro něj typická konstituční pevnost a dlouhověkost. Mléčná užitkovost současné populace zjištěná na první laktaci je 1500–3000 kg, na dalších laktacích až 5000 kg při tučnosti 3,6–4,2 % a obsahu 3,4–3,8 % bílkovin.

Cílem je regenerace plemene, udržení specifických vlastností (dlouhověkost a dlouhovýkonnost, plodnost, snadné porody, adaptační a pastevní schopnost) a získání zvířat vhodných pro produkci mléka a masa dobré kvality při využívání extenzivního způsobu chovu. Nepředpokládá se intenzivní šlechtění ke zvýšení užitkovosti, ale udržení specifických vlastností plemene a potřebné genetické proměnlivosti, tj. kombinovaný mléčno-masný užitkový typ, se zdůrazněním kvalitativních ukazatelů (kvalitativní složka mléka – obsah bílkovin), dobrá růstová schopnost, osvalení a kvalita masa (SEUROP třída R).

Základní parametry chovného cíle:

Mléčná užitkovost:

- krávy na I. laktaci kolem 3000 mléka
- krávy na II. a další laktaci 3500–4500 kg mléka
- obsah bílkovin 3,6 %
- obsah tuku 4,0 %
- délka produkčního využití dojnic 6 a více laktací.

Masná užitkovost:

- denní přírůstek 900–1000 g
- jatečná výtěžnost 56 % a více
- hmotnost telat ve 100 dnech 110–120 kg
- hmotnost jalovic ve věku 1 roku 260–310 kg, při 1. zapaštění, tj. v 18–26 měsících věku 360–380 kg
- hmotnost krav v dospělosti 530–580 kg
- hmotnost býků v dospělosti 800–1000 kg, výška v kříži 140–150 cm.

Exteriér dojnice v dospělosti:

- kohoutková výška 130–132 cm a výška v kříži 130–135 cm
- obvod hrudi 192–195 cm
- hloubka těla (středotrupí) 77 cm
- šířka v kyčlích 55 cm
- délka zádě 55 cm

Harmonické a funkční utváření všech tělesných partií, funkční končetiny, odpovídající hloubky a šířky těla, jemná kostra a střední tělesný rámec.

Ranost:

- věk při 1. zapaštění 18–26 měsíců

Růstový standard (výška v kříži v cm):

býci	82	89	96	98	101	104	109	113	117	121	125	128
jalovice	80	88	95	97	100	103	107	112	116	120	123	125
měsíce věku	1	2	3	4	5	6	8	10	12	14	16	18

(3) Důvod zařazení plemene do Národního programu a jeho specifické vlastnosti

Plemeno česká červinka je třeba považovat za kulturně-historickou součást chovatelství v českých zemích. Jako o tzv. „rustikální“ plemeno s kombinovanou užitkovostí, které má parametry užitkovosti nižší než běžně chovaná plemena, které není ekonomicky konkurenceschopné. Vzhledem k počtu

zvířat a úrovni užítkovosti není reálné očekávat jeho zásadní uplatnění v produkčním zemědělství. Využití lze předpokládat v zemědělských malochovech a rodinných farmách.

(4) Hlavní zásady šlechtění plemene

Plemeno je evidováno v plemenné knize vedené Svazem chovatelů českého strakatého skotu. Sběr dat, jejich ověřování a doplňování do PK zajišťuje koordináční pracoviště VÚŽV Uhřetěves, v.v.i. PK je pro období do r. 2025 **uzavřena**, to znamená, že nebudou zapisováni jedinci, kteří nejsou potomky jedinců zapsaných k 5.10.2010 tj. založení PK.

Udržování plemene formou „in situ“ musí respektovat vlastnosti plemene a technologie chovu tomu musí odpovídat. Vyhovující typ chovu je volné ustájení dojených krav a pastevní chov v systému bez tržní produkce jim odpovídající metody kontroly užítkovosti. U dojených zvířat je povinná KU typu A podle metodiky ICAR¹, u zvířat chovaných bez tržní produkce mléka je povinná kontrola užítkovosti dle Metodiky kontroly užítkovosti skotu bez tržní produkce mléka².

Menší část populace, s výraznějším projevem mléčné produkce, je žádoucí chovat jako dojenou. Tento způsob lze využít v malých chovech, pro samozásobování, eventuálně faremní prodej a zpracování mléka, kdy je cílem co nejlacinější způsob chovu bez požadavku na vysokou užítkovost.

Stájový chov v rámci společného velkého stáda s ostatními plemeny není vhodný, vzhledem k tomu, že zvířata nejsou odrohována.

S ohledem na výrazně nižší mléčnou užítkovost, řádově o 3000–4500 kg oproti průměru srovnatelných plemen, je nezbytná aplikace rozdílné krmné dávky oproti současným šlechtěným dojným plemenům a systémům jejich krmení. Obdobně to platí i pro odchov jalovic (odlišná dynamika růstu a vývoj).

Na základě odhadu nákladů na chov činí ztráta z realizace mléka při porovnání s českým strakatým skotem 30 – 45 000 Kč za kus a rok.

Naopak je možné využít skutečnosti, že plemeno výborně snáší pastevní odchov i chov, při kterém vykazuje svou vitalitu, zdraví a srovnatelné výsledky masné užítkovosti. Z toho vyplývá možnost přirozené plemenitby a ustájení v lehkých nezateplených stavbách v zimním období, tj. době stání na sucho.

Plemenitba je koordinována v rámci celé populace přidělováním vhodných býků (inseminačních dávek) z genobanky, resp. organizací výměny býků v chovech s přirozenou plemenitbou. Základní konzervační nukleus bude i nadále veden ve VÚŽV Uhřetěves, vzhledem k existující infrastruktuře nutné pro produkci embryí a aplikaci embryotransferu v míře nutné k produkci nových plemenných býků. Odchovaný plemenný materiál, jalovice a býci, je poskytován dalším chovům zařazeným do Národního programu.

Odchovaní býčci konzervačního nukleu nebo vykoupení z chovů, které nemají podmínky k odchovu do stáda VÚŽV, jsou po předvýběrech umístěni v odchovnách a následně na inseminační stanici.

¹

https://cmsch.sprinx.com/cmsch/media/docs/Metodiky.%20tiskopisy%20KU/2022_zasady_provedeni_kontroly_mlecne_uzitkovosti.pdf

² www.cschms.cz/DOC_LEGISLATIVA_svaz/149_Metodika_KUMP.pdf

Po zakonzervování potřebného množství dávek jsou distribuováni do vhodných chovů s přirozenou plemenitbou.

V rámci jednotlivých stád je žádoucí vyšší stupeň unifikace vlastností a znaků, která usnadňuje selekci a přípařování. Pro selekci ve stádech je žádoucí definovat konkrétní cíle šlechtění (rozhodující etapu selekce soustředit na období odchovu – vlastní užitkovost – růst) a stanovit minimální kritéria chovu pro výběr prvotetek a realizovat skupinové nebo individuální přípařování s volbou vhodného plemeníka s ohledem na typ chovu a příbuznost.

Produkce a výběr býků do plemenitby

Býci (1-2 ročně) budou i nadále vybíráni v součinnosti s garantem GZ z chovů jednotlivých chovatelů, přednostně na základě cíleného přípařování – dle kritérií typu, zevnějšku a vlastní užitkovosti, případně užitkovosti příbuzných.

Selekční kritéria pro výběr matek býků: korektní tělesná stavba s typem odpovídajícím plemeni, dobrý zdravotní stav a plodnost. Zohlednění výsledků kontroly užitkovosti je vzhledem k malému počtu dojených krav a kontrolovaných laktací pouze orientační.

Selekce ve stádech

Při šlechtění genetických zdrojů při malém rozsahu populace se počítá pouze s negativní selekcí. Do naplnění požadovaného počtu zvířat pro přechod z kategorie „kritická“ do kategorie „akční“ dle kritérií FAO³ (tj. 300-1000 chovných samic) se budou vyřazovat dle možnosti obratu stáda jen zvířata s výraznými vadami a velmi nízkou úrovní užitkových znaků. Širší variabilita znaků a vlastností v rámci celé populace plemene je předností a je potřeba ji v přiměřené míře udržet s ohledem na genetický drift – výběr plemeníků. Významným nástrojem používaným při práci ve stádech je a do budoucna bude genomická selekce. V letech 2020–2021 se stanoví genotypy všech žijících jedinců v genovém zdroji. V dalších letech se budou doplňovat genetické typy mladých samičích potomků a dále plemeníků určených k využívání v plemenitbě.

Důležitým selekčním kritériem především u plemenných býků jsou zjišťované genetické vady.

Jako matky býků jsou vybírány plemenice s vyhovujícím exteriérem a s podílem původních genů X a L nad 38 %, s maximální přípustnou hranicí podílu C do 6 % u zvířat narozených do roku 2006, u zvířat narozených po roce 2006 (mimo zvířata narozená z kryokonzervovaných embryí) je maximální přípustná hranice podílu plemene C 3 %. Cílem je postupně zvířata s podílem C z genetického zdroje zcela eliminovat. Matkami býků mohou být pouze samice pocházející z rodin po čtrnácti zakladatelkách regenerované populace české červinky, které nejsou produktem převodného křížení českého strakatého skotu. Seznam matek býků je veden ve VUŽV.

Číslo čtrnácti zakladatelek jsou:

CZ 095918-510, CZ 095700-510, CZ 095945-510, CZ 075544-510, CZ 095717-510

CZ 095623-510, CZ 095677-510, CZ 095576-510, CZ 095647-510, CZ 096231-510

CZ 017031-530, CZ 017276-530, CZ 048117-530, CZ 075069-530

³ Ministerstvo zemědělství, 2023: Národní program konzervace využívání genetických zdrojů rostlin, zvířat a mikroorganismů významných pro výživu a zemědělství na období 2023–2027, str. 23

(5) Rozsah a stav populace plemene a jeho genetický zdroj

Z revitalizované populace jsou všichni plemenní, resp. potenciálně plemenní jedinci evidováni jako genetický zdroj. V roce 2010 při založení plemenné knihy byla celá populace definitivně rozdělena podle genotypu a vyčleněn vlastní genetický zdroj. Ten nadále zahrnuje jedince s nejvyšším povoleným podílem genů české straky do 12 %, zapsaných v hlavním oddílu (A) plemenné knihy. Jedinci s vyšším podílem nebo s příměsí jiných plemen byli zařazeni do vedlejšího oddílu (P) plemenné knihy nebo z populace vyřazeni. V dalších letech se počet jedinců ve vedlejšího oddílu přirozeně snižuje.

Trend populace v letech 2010-2023 (všichni jedinci)

rok	2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
celkem populace	236	250	281	312	345	380	395	506	415	410
jedinci GZ v chovech	163	208	256	300	287	351	376	487	387	355
počet chovů	21	30	31	29	32	37	32	30	31	29

Za udržitelný rozsah populace schopné reprodukce lze považovat stav cca 800-1000 plemenic a 10-12 býků rovnoměrně rozdělených do pěti liniových skupin, které umožní zabezpečit nepříbuzenskou plemenitbu. Cílem řízení plemenitby pro období 2020-2025 je kromě rozšíření stavu plemenic na 600 jedinců s minimalizací příbuzenské plemenitby tvorba nových linií býků.

Vzhledem k postavení plemene a jeho úloze je třeba trvat na klasické formě chovu, zejména s ohledem na typ a zevněšek bez technologických úprav – zvířata evidovaná jako genetický zdroj **zásadně držet neodrohovaná**. Zaevidování jako GZ odrohovaných zvířat výjimečně jednotlivě ve zdůvodněných případech povoluje národní koordinátor.

II. GENETICKÝ ZDROJ, jeho chov a stabilizační šlechtění

(1) Kritéria pro zaevidování zvířete jako genetického zdroje do Národního programu

Jako genetický zdroj (GZ) jsou evidovaná pouze zvířata zapsaná k 5. 10. 2010 v hlavním oddílu PK. Jedinci evidovaní jako genetický zdroj jsou současně vedeni v databázi GZ v koordinačním pracovišti VÚŽV.

Nově jsou jako GZ evidováni jejich potomci, kteří pocházejí z čistokrevné plemenitby, případně jedinci po matkách z vedlejšího oddílu PK, kteří dosáhli požadovaného podílu genů pro zápis do hlavního oddílu PK.

Jako GZ jsou nově uznáváni pouze jedinci s pláštěově červeným zbarvením těla bez bílých skvrn na těle. O případném zaevidování jedince s bílými skvrnami rozhodne garant plemene po vizuálním posouzení.

Každý jedinec uznáný jako GZ musí mít ověřený původ zvířete ze strany obou rodičů prostřednictvím SNP markerů.

Podmínkou pro výběr a zápis plemeníka do PK je posouzení exteriéru bonitérem Svazu chovatelů českého strakatého skotu podle růstového standardu plemene. Plemeníci musí navíc splňovat podmínky vyžadované pro zařazení do plemenitby.

Jalovice, které pochází z různopohlavních dvojčat se do plemenitby nezařazují z důvodu vrozené neplodnosti, nemohou být tedy uznány jako GZ.

Možnost zaevidování jako GZ u jedinců, kteří jsou významní z hlediska genetické rozmanitosti, ale nesplňují některou z výše uvedených podmínek podle § 14 e, odst. (4) plemenářského zákona

Zaevidování je možné například v případě výjimečného genotypu zjištěného molekulárně-genetickou analýzou apod., a to pouze na základě projektu schváleného garantem plemene a koordinačním pracovištěm (například aplikace cíleného individuálního přípravného plánu na omezenou dobu za účelem vyhodnocení vlastností a kvality potomstva).

Uvedená forma výjimečného zaevidování v žádném případě neumožní zařazení do plemenitby v případě zvířat, která vykážou dědičné poruchy tělesné stavby nebo funkčního charakteru. Vychází se z informací zjišťovaných při genetickém hodnocení jedinců (absence genetických vad).

Jalovice, které pochází z různopohlavních dvojčat se do plemenitby nezařazují z důvodu vrozené neplodnosti, nemohou být tedy uznány jako GZ.

(2) Dokumentace a evidence genetického zdroje

Plemeno je evidováno v samostatné plemenné knize vedené Svazem chovatelů českého strakatého skotu. Sběr dat, jejich ověřování a doplňování do PK zajišťuje koordinační pracoviště VÚŽV Uhřetěves, v.v.i. PK je pro období do r. 2025 **uzavřena**, to znamená, že nebudou zapisováni jedinci, kteří nejsou potomky jedinců zapsaných k 5. 10. 2010 tj. založení PK.

Jako původní geny jsou uznány geny L, přecházející do populace z jediného prokazatelného potomka původní červinky BRY-001 (50 %L + 50 %P), a geny X, přecházející do populace ze „zakladatelek“. Zvířata s podíly genů L+X= 25 % a více jsou zapsána v hlavním oddílu PK, ostatní v oddíle vedlejším.

Do hlavního ani vedlejšího oddílu PK nejsou uznáni jedinci s podílem jiných plemen (C, R, AY, PI, ZSA, AA, H, J) nebo jejich součtu vyšším než 12 %; to se nevztahuje na původní polskou červinku (P) a německou červinku (D), které byly použity k revitalizaci domácí populace, a na anglický skot (A) který byl zastoupen u části matek – zakladatelek.

(3) Odlišnosti ve šlechtění genetického zdroje

Z revitalizované populace jsou všichni plemenní, resp. potenciálně plemenní jedinci evidováni jako genetický zdroj, šlechtění genetického zdroje a ostatní populace proto není rozlišováno.

(4) Zařazení vlastníka genetického zdroje do Národního programu

Postup pro zařazení vlastníka genetického zdroje do Národního programu je uveden v § 14b zákona č. 154/2000 Sb., o šlechtění, plemenitbě a evidenci hospodářských zvířat a o změně některých souvisejících zákonů (plemenářský zákon).

Chovatel se seznámí s metodikou uchování daného plemene a předem zváží své technologické možnosti, personální kapacity a další okolnosti nezbytné pro komplexní dodržování této metodiky.

Neplnění příslušných ustanovení zákona č. 154/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů, včetně provádějících předpisů a platné Metodiky je považováno za závažné nedostatky, které vedou k vyřazení chovu z GZ (z Národního programu).

(5) Základní povinnosti vlastníka genetického zdroje při práci s genetickým zdrojem zvířete

- Chovatel je povinen dodržovat metodický postup zaslaný písemnou formou, případně e-mailem.
- Chovatel je povinen udržovat kontaktní adresy v aktuálním stavu.

Povinnosti v rámci metodického postupu:

- Dodržovat tuto Metodiku včetně jejích případných aktualizací.
- Chovat zvířata v čistokrevné plemenitbě, dodržovat řízený přípařovací plán, schválený pro GZ české červinky garantem plemene. Nezařazovat do plemenitby jalovice mladší 18 měsíců.
- Dodržovat sezónnost v reprodukci, plemenice zejména v chovech bez tržní produkce mléka inseminovat v druhé polovině roku.
- Zdravá zvířata držet reprodukčně aktivní, tzn. otelení jalovic je doporučeno nejpozději do 48 měsíců věku. Při chovu krav bez tržní produkce mléka je doporučeno narození telete každé 2 roky s přihlédnutím na sezónní projevy říje.
- Průběžně podle potřeby udržovat telefonickou a emailovou komunikaci s koordináčním pracovištěm VÚŽV ohledně běžných provozních záležitostí chovu (výživa zvířat, plemenitba, zootechnická a organizační opatření).
- Dvakrát do roka (březen a srpen) poslat kopie průvodních listů skotu všech narozených telat k 31. 7. koordináčnímu pracovišti VÚŽV Uhřetěves pro zápis zvířat do PK.
- Při podávání žádosti o dotace na udržování a využívání genetických zdrojů pro výživu a zemědělství předat administrátorovi dotace seznam všech živých zvířat, tj. krav, jalovic, býků, volů, plemene česká červinka, které se k 31.7. nachází na hospodářství žadatele.
- Od všech jalovic, vždy k datu 31. 7., starších 12 měsíců musí být odebrán a uložen v genobance VÚŽV vzorek genetického materiálu (tj. krev) doložený předávacím protokolem.
- Všechny jalovice vždy k datu 31. 7., starší 12 měsíců musí mít hotové ověření původu zvířete ze strany obou rodičů prostřednictvím analýzy SNP markerů, jako podklad pro přípravu přípařovacího plánu. Analýzu provede laboratoř imunogenetiky ČMSCH, a.s., kde je vedena databáze původů všech žijících zvířat české červinky. Analýzu si chovatel zajistí sám a koordináčnímu pracovišti VÚŽV, doloží kopii laboratorního protokolu. Nebo na základě výzvy koordináčního pracoviště VÚŽV chovatel odešle vzorek žíny na hromadnou analýzu SNP markerů, kterou může během roku zprostředkovat a která bude hrazena z finančních prostředků na ni koordináčním pracovištěm vyčleněných.
- Neodrohovávat zvířata – odrohování zvířat bez souhlasu koordináčního pracoviště VÚŽV je důvodem k vyřazení zvířete z genetického zdroje. Souhlas se výjimečně může udělit v nevyhnutelných případech po posouzení zvířete (např. zdravotní důvody – zarůstání rohu do hlavy).
- U dojených zvířat je povinné provádění kontroly mléčné užitkovosti typu A⁴. Výsledky chovatel poskytne na vyžádání koordináčnímu pracovišti VÚŽV.

⁴https://cmsch.sprinx.com/cmsch/media/docs/Metodiky,%20tiskopisy%20KU/2022_zasady_provedeni_kontroly_mlecne_uzitkovosti.pdf

- U nedojených zvířat v chovech s počtem krav základního stáda deset a více kusů chovaných tedy v systému bez tržní produkce mléka je povinné zařazení chovu do kontroly dle Metodiky kontroly užitkovosti skotu bez tržní produkce mléka stupeň B⁵, výsledky pošle chovatel koordinačnímu pracovišti VÚŽV vždy během ledna za rok uplynulý.

Postup předání vzorku biologického nebo genetického materiálu s příslušnou dokumentací dle § 14 f, odst. (1) písm. d), plemenářského zákona

- Poskytnutí jiných, než povinných vzorků pro potřeby Národního programu na vyžádání koordinačního pracoviště se uskuteční po předchozí dohodě s chovatelem o termínu odběru, osobě zajišťující odběr, a o způsobu předání odebraných vzorků, na základě písemné Dohody o poskytnutí vzorku.
- Koordinační pracoviště zároveň poskytne potřebný materiál a instrukce ke způsobu označení, ošetření a doručení vzorků.

(6) Kryokonzervace

V současné době je uloženo v genobance 454 embryí a kolem 18 tisíc inseminačních dávek patnácti plemenů čtyř linií plemenných býků (POLAK, BRYLANT, LADOS, URAL).

Do genobanky budou ukládány inseminační dávky od každého nově odchovaného býka s přiděleným inseminačním registrem a embrya pocházející od maximálně možného počtu rozdílných rodičovských párů. Výběr dárkyň bude probíhat u chovatele na základě posouzení exteriéru a genetického založení, při dostatečné základně dojených krav případně i na základě užitkovosti.

(7) Praktická využitelnost plemene

Vzhledem k omezením plynoucím z požadavků na způsob chovu dojených zvířat lze využití mléka uvažovat hlavně ve formě faremního zpracování (event. krajové speciality).

Lepší možnosti jsou u využití masného, kde již v současnosti funguje několik chovů s vlastní marketingovou značkou a sítí odběratelů (produkce masa z býčků a volků české červinky pod chráněnou značkou, přidaná hodnota odráží jak specifické plemeno, tak přirozenější, šetrnější způsob chovu).

(8) Současné problémy plemene a očekávaná budoucí rizika

Všechny chovy, které mají v roce 2023 platnou registraci v programu, jsou úředně prosté od IBR. Problémem, který by mohl ovlivnit udržení genetického zdroje je potenciální výskyt zavlečených chorob přenosných na skot na území našeho státu.

Vzhledem k dlouhověkosti krav se možným problémem jeví nárůst velkého množství sester a polosester v populaci, zejména v chovech bez tržní produkce mléka.

Současné technologie chovu dojeného skotu na větších farmách jsou pro červinku nevhodné, a převážná část populace je proto chována systémem bez tržní produkce mléka. Tím se snižuje počet zvířat v populaci, která jsou zařazena do kontroly mléčné užitkovosti. Na druhé straně dojená zvířata v malochovu (jednotlivé kusy) mají problémy s organizačním zajištěním standardní kontroly mléčné

⁵ www.cschms.cz/DOC_LEGISLATIVA_svaz/149_Metodika_KUMP.pdf

užitkovosti. Tyto skutečnosti populaci přímo neohrožují, ale ztrácí se tak možnost posuzovat vývoj jednoho z hlavních užitkových znaků – množství, a hlavně složení mléka.

(9) Návrh opatření na eliminaci rizik a řešení aktuálních problémů

Zdravotní situace

Zdravotní situace v chovech je pravidelně kontrolována privátními veterinárními lékaři na základě schválené metodiky SVS.

Chovatelé české červinky mají doporučeno aktivně využívat software provozovaný Českomoravskou společností chovatelů a.s. „Deník léčení a nemocí“, kde mohou evidovat jednotlivé diagnózy u svých zvířat a následně mohou být tato data vyhodnocena v populaci červinky i ve srovnání s konvenční populací plemen skotu.

(10) Postup v případě nutnosti regenerace plemene

Výsledky genotypizací ukazují na vysokou genetickou podobnost českých, polských a německých červinek a jejich odlišnost od ostatních plemen dojeného skotu. Toto zjištění plně koresponduje s historickým vývojem Evropy (oblasti výskytu těchto populací byly součástí jednoho celku).

V případě nutnosti regenerace/revitalizace plemene je možnou variantou řešení uchování těchto populací jako jedno červené evropské plemeno v jeho rázech (polský, německý, český) při vytvoření společného evropského programu.

III. ZÁVĚR

(1) Rozsah působnosti metodiky a období její platnosti

Metodika je závazná pro všechny chovatele genetického zdroje – příjemce podpory z dotačního titulu 6.1.1 - česká červinka a pro pracovníky příslušného uznaného chovatelského sdružení, administrativních a řídicích orgánů Národního programu v rozsahu jejich aktivit s genetickým zdrojem české červinky.

Tato Metodika uchování genetických zdrojů zvířat pro genetický zdroj česká červinka nabývá účinnosti vydáním rozhodnutí, které bylo schváleno Ministerstvem zemědělství ČR pod č.j. MZE-52428/2024-13113 a je platná do další aktualizace.

(2) Popis projednání metodiky a způsob pro schválení případných změn.

Změny tohoto dokumentu jsou navrhovány a schvalovány postupem podle §14f, odst. 5, zákona č. 154/2000 Sb., o šlechtění, plemenitbě a evidenci hospodářských zvířat a o změně některých souvisejících zákonů (plemenářský zákon).

Návrhy změn byly odsouhlaseny po předchozím projednání všech zainteresovaných stran, tzn. MZe, určené osoby, odborného garanta plemene a zástupce UCHS.

(3) Podpisy zpracovatelů a schvalujících osob

Autor metodiky Ing. Pavel Král, odborný garant plemene

Datum a podpis: